

VAMMAISTEN HENKILÖIDEN HENKILÖKOHTAISEN BUDJETIN PILOTTI

ESITYS PILOTISTA

HENKILÖKOHTAISEN BUDJETOINNIN TAUSTA JA TAVOITTEET

Pilotin tausta

- Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymällä on **laaja kokemus henkilökohtaisesta budjetoinnista**
- **Vuosina 2017–2019** Keusote on hallinnoinut Uudenmaan alueellista **valinnanvapauskokeilua**, joka on ollut yksi sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamista palvelusetelikokeiluista:
 - V. 2017-2019 kokeilussa henkilökohtaista budjettia kehitettiin seuraavissa asiakasryhmissä: 1) omaishoidon asiakkaat, 2) kotihoidon asiakkaat, 3) Vammaispalvelujen henkilökohtaista apua saavat asiakkaat ja 4) Päihde- ja mielenterveyspalveluja tarvitsevat 18-29-vuotiaat nuoret asiakkaat ja asiakkaat, joilla on huollettavia
 - V. 2017-2019 kokeilussa henkilökohtainen budjetti mahdollisti asiakkaan osallistamisen ja palveluiden räätälöimisen, mutta mallissa tunnistettiin myös kehittämistarpeita (kuten budjetin soveltuvuuden arvioinnin)
- V. 2017-2019 kokeilun jälkeen **Keusoten tavoitetilana on ollut ottaa käyttöön henkilökohtaisen budjetin toimintamalli yhtenä palvelujen järjestämistapana**
- **Vuosina 2020-2021** Keusote on osallistunut sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamaan **vammaisten henkilöiden henkilökohtaisen budjetoinnin kokeiluhankkeeseen**, jossa kehitetään kansallista mallia vammaisten henkilöiden henkilökohtaiselle budjetille
 - Käynnissä olevassa hankkeessa on kehitetty henkilökohtaisen budjetoinnin toiminta- ja rahoitusmallia sekä asiakasohjauksen toimintamallia kolmen palvelun kautta: 1) omaishoitajien vapaat, 2) päiväaikainen toiminta ja 3) kuljetuspalvelut

Pilotin tavoitteet

- Jatkona käynnissä olevan vammaisten henkilöiden henkilökohtaisen budjetoinnin kokeiluhankkeen kehitystyölle ehdotetaan kehitetyn **mallin pilotointi Keusotessa vuonna 2022**
- **Pilotin tavoitteena on:**
 - 1. Edistää Keusoten tavoitetta ottaa henkilökohtainen budjetti yhdeksi palveluiden järjestämisen tavaksi**
 - Tuoda HB muiden järjestämistapojen rinnalle omaishoitajien vapaissa, päiväaikaisessa toiminnassa ja kuljetuspalveluissa
 - Selvittää ja kehittää HB:n käytön mahdollisuuksia myös muissa palveluissa ja asiakasryhmissä (esim. ikääntyneet)
 - Kerätä tietoa HB:sta tukemaan päätöksentekoa ja vakiinnuttaa HB toimintamalli osaksi Keusoten palveluiden järjestämistapoja
 - 2. Kehittää Keusoten valmiutta henkilökohtaisen budjetin käyttöön liittyen**
 - Perehdyttää ja lisätä asiakkaiden, työntekijöiden ja palveluntuottajien tietämystä HB:sta ja lisätä valmiutta HB:n käyttöön
 - Selvittää ja kehittää HB:ssa tarvittavia työkaluja
 - 3. Saada tietoa HB:n kehitettyjen toimintamallien toimivuudesta käytännössä ja kehittää edelleen toimintamalleja pilotissa saatujen kokemusten perusteella**
 - Selvittää erityisesti HB:n muodostumisen toimivuutta ja tarkentaa henkilökohtaisen budjetin perusteita

Keusoten henkilökohtaisen budjetin toimintamalli

Henkilökohtainen budjetti määräytyy asiakkaalle myönnettyjen palveluiden perusteella
– HB:n avulla asiakas voi järjestää palvelunsa itselleen sopivimmalla tavalla

Asiakkaalla tarve

Henkilökohtaisen budjetin
määrittely ja käyttö

Henkilökohtaisen
budjetin seuranta

Asiakkaan yksilöllinen tarve palveluiden järjestämisen perustana

Palvelutarpeen arviointi

- Henkilökohtainen budjetti perustuu asiakkaan palvelutarpeen arvioon

Henkilökohtaisen budjetin määrittäminen

- Asiakkaan HB määritetään asiakkaalle myönnettyjen palvelujen perusteella. Palveluille on määritelty erilaisiin tuen tarpeisiin pohjautuvat HB luokat, jotka toimivat "kriteereinä" luokkaan kuulumiseksi

Palveluiden valinta

- Asiakas voi valita HB:lla palvelun ja palveluntuottajan sekä vaihtaa myönnetyn palvelun kokonaan tai osittain toiseen palveluun. Asiakas voi jaksottaa palveluiden käyttöä itselle parhaiten sopivalla tavalla

Palveluiden hankinta

- Asiakas saa HB luokkansa perusteella käyttöönsä budjetin. Asiakas hankkii palvelun itse tai tuetusti sovittua maksuvälinettä hyödyntäen

Henkilökohtaisen budjetin seuranta

- Henkilökohtaisen budjetin käyttöä ja sopivuutta seurataan asiakkaan, asiakasohjaajan ja järjestäjän toimesta

HENKILÖKOHTAISEN BUDJETIN PILOTIN TOTEUTUS

Pilotin toteutus

- Pilotissa kokeillaan henkilökohtaista budjettia **3 palvelussa**:
 1. Päiväaikainen toiminta
 2. Omaishoidon tuki
 3. Kuljetuspalvelut
- Pilotti **toteutetaan vuoden 2022 aikana** (sisältää pilotin suunnittelun syksyllä 2021)
- Pilotin toteutusaika on laaja, jotta pilotin aikana saadaan mm. **riittävä kokemus HB:n toiminnasta käytännössä** sekä **HB:n vaikutuksista esim. asiakkaiden hyvinvointiin**, minkä pohjalta Keusotessa voidaan tehdä päätös henkilökohtaisen budjetin toimintamallin vakiinnuttamisesta ja laajentamisesta

Pilotin asiakkaat

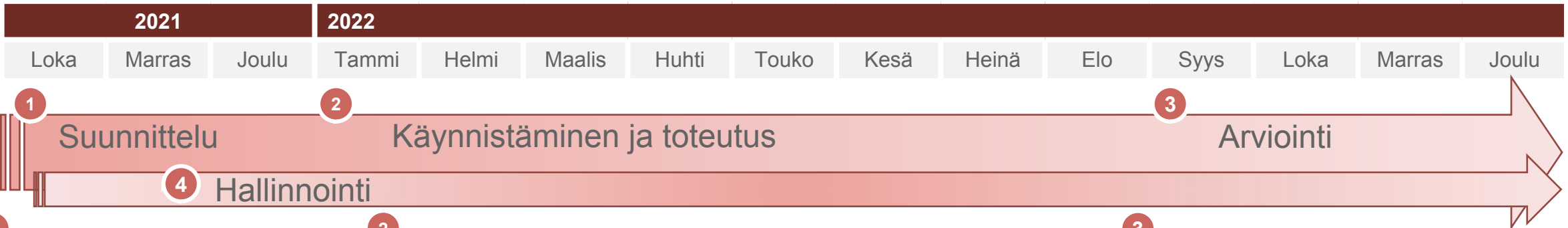
- Pilotin tavoiteltu asiakasmäärä on yhteensä **50 asiakasta**:
 1. Päiväaikainen toiminta – 12 asiakasta
 2. Omaishoidon tuki – 20 asiakasta (sis. kaikki omaishoidon tuen asiakkaat)
 3. Kuljetuspalvelut – 18 asiakasta
- Pilotti asiakkaat otetaan vaiheittain mukaan
- Pilotin asiakkaita ei rajata iän, toimintakyvyn tai palvelutarpeen perusteella
- Pilotti **kohdistetaan ns. vanhoille asiakkaille**, joiden palvelun käytöstä on aiempaa tietoa. **Uusien asiakkaiden mukaan ottaminen on mahdollista**; heidän kohdalla budjetin laadintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota. Uusien asiakkaiden kautta saadaan arvokasta tietoa laajempaan HB käyttöön
- Pilottiin otetaan mukaan **asiakkaita, joiden palvelutarve on jatkuvaa**. Yksilöllisellä harkinnalla voidaan ottaa mukaan asiakkaita, joiden palvelutarve on määräaikainen

Pilotin laajuus

- Pilotti toteutetaan Keusoten kaikissa kunnissa
- Pilotin **toteutuksesta vastaa pilotin koordinaattori**
- Pilotointiin **osallistetaan Keusoten sosiaalityön ja -ohjauksen työntekijät**:
 - Työntekijöille tarjotaan perehdytys HB:sta ja pilotin työkaluista
 - Työntekijät informoivat HB pilotista omia asiakkaitaan ja tarjoavat asiakkaille mahdollisuutta osallistua pilottiin
 - Työntekijöiden työpanosta kuluu pilotin alussa yhteisiin koulutuksiin – lisäksi työntekijöiden, joiden asiakkaat lähtevät pilottiin mukaan, aikaa kuluu myös pilotin alussa mm. tarkempaan perehtymiseen ja asiakkaiden ohjaamiseen
- Pilotissa tehtävään **kehitystyöhön osallistetaan sosiaalityön ja -ohjauksen työntekijöitä**

HB PILOTIN TOTEUTUS – PILOTTI TOTEUTETAAN VUODEN 2022 AIKANA

Pilotin toteutuksen aikataulu

- 1 Pilotin järjestäytyminen**
- Pilotin alustava suunnittelu päätöksenteon tueksi
 - Pilotin koordinaattorin nimeäminen
- Pilotin tarkempi suunnittelu**
- Pilotin projektisuunnitelman tarkentaminen
 - Pilotin arvioinnin suunnittelu (alku ja loppu haastattelut/kyselyt)
- Pilotin työkalujen ja materiaalin valmistelu**
- HB-setelin & kortin ensimmäinen vaihe, tekniset ratkaisut
 - Ohjeet ammattilaisille ja asiakkaille
- Pilotin viestinnän suunnittelu**
- Sisäinen ja ulkoinen viestintä pilotista

- 2 Ammattilaisten koulutus**
- Sosiaalityöntekijöiden/-ohjaajien perehdyttäminen henkilökohtaisesta budjetista
- Asiakkaiden rekrytointi ja koulutus**
- Asiakkaiden informointi pilotista ja kiinnostuneiden asiakkaiden rekrytointi pilottiin
 - Asiakkaiden perehdyttäminen henkilökohtaisesta budjetista
- Palveluntuottajien opastus ja rekrytointi**
- Palveluntuottajien informointi pilotista ja perehdytys
 - Palveluntuottajien listautuminen ja hyväksyntä pilottiin
- Pilotin toteutus**
- Asiakkaan henkilökohtaisen budjetin toteutus (sis. mm. asiakkaan palvelutarpeen arvioinnin, HB määrittelyn, päätöksenteon, palveluiden valinnan ja hankkimisen sekä palveluiden ja budjetin seurannan)
 - Koordinaattorin pilotin aikainen tuki asiakkaille ja sosiaalityöntekijöille/-ohjaajille
- HB:n kehittäminen osana pilottia**
- Työkalujen ja -järjestelmien kehittäminen HB-setelin ja -kortin laajamittaisempaa toteutusta varten
 - HB:n toimintamallin kehittäminen muihin palveluihin ja asiakasryhmiin

- 3 Pilotin tulosten ja vaikutusten arviointi**
- Alku- ja loppukysely ja/tai -haastattelu; painopisteenä pilotin vaikutus asiakkaiden hyvinvointiin, tyytyväisyyteen
 - Pilotin vaikutusten arviointi esim. palvelujen kustannuksiin
 - HB toimintamallin tarkastelu ja jatkokehittäminen pilotissa nousseiden havaintojen pohjalta
- Pilotin yhteenveto/loppuraportointi**
- Pilotin tulosten kokoaminen loppuraporttiin
- 4 Pilotin ohjaus**
- Projektiryhmän kokoukset
- HB:n käyttöönotto Keusotessa**
- Henkilökohtaisen budjetin toimintamallin vakiinnuttamisen arviointi ja päätöksenteko

HENKILÖKOHTAINEN BUDJETOINTI JA PILOTOINTI HYÖDYTTÄÄ NIIN KUNTALAISIA JA HENKILÖSTÖÄ KUIN ALUEEN YRITYKSIÄ/TYÖLLISYYTTÄ

Henkilökohtaisen budjetoinnin vaikutusten arviointi

Kuntalainen

- HB lisää vammaispalvelujen asiakkaille **valinnanvapautta ja vaihtoehtoja** palvelujen hankkimiseen
- HB:n avulla asiakkaat voivat **vaikuttaa paremmin omien palveluiden sisältöön ja niiden tuottajaan**
- HB mahdollistaa lisäksi **tarkoituksenmukaisemmat ja soveltuvammat palvelut sekä osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden lisääntymisen**

Organisaatio, henkilöstö

- Henkilökohtainen budjetointi on vaihtoehtoinen palveluiden järjestämistapa, jossa asiakas on keskiössä suunnittelemassa omia palveluja. Jotta Keusoten työntekijät voivat toimia, tukea ja myöntää henkilökohtaista budjettia asiakkaalle, **täytyy heidän saada tarvittava perehdytys ja tieto asiasta**
- **Työntekijöiden tieto ja osaaminen lisäävät uuden vaihtoehtoisen järjestämistavan käyttöönottamista.** Tarvittava tieto ja tuki auttavat työntekijöitä mm. ottamaan esille vaihtoehtoisen tavan järjestää asiakkaan palveluita, tukemaan asiakasta järjestämistavan valinnassa ja siinä toimimisessa sekä ratkaisemaan mahdollisia haasteita, jos henkilökohtaisessa budjetissa toimiminen ei mene suunnitellusti

Yritykset ja työllisyys

- HB voi **lisätä alueella palvelujen kysyntää** ja siten vaikuttaa **positiivisesti työllisyyteen ja alueen palvelutarjontaan**
- Yksilölliset ja asiakkaan tarpeista lähtöisin olevat tarpeet **avaavat ja lisäävät myös pienyrittäjille mahdollisuuden toimia palveluntuottajina**

Talous

- HB-toimintamallin kehittämisen yhtenä lähtökohtana on ollut **kustannusneutraalius**
- Pilotin toteutuksesta syntyy kuntayhtymälle kustannuksia mm. **pilottiin siirtyvästä työpanoksesta ja pilotin aikana tehtävästä kehitystyöstä.** Lisäksi pilotin aikana ja HB:n käyttöönoton myötä **asiakkaiden kustannukset voivat nousta**, mikäli malli mm. aktivoi asiakkaita käyttämään palveluita, jotka ovat aiemmin jääneet käyttämättä
- Pitkällä tähtäimellä henkilökohtainen budjetti **voi kuitenkin vähentää kustannuksia, kun asiakkaat saavat tarpeenmukaisempia ja heille sopivia palveluja.** Säästöä voi syntyä a) myönnetyn palvelun pienempänä käyttötarpeena, b) jos asiakkaan valitsema palvelu on edullisempaa ja c) toissijaisten palveluiden kysynnän vähentymisenä.